

GIÁO DỤC Ý THỨC CHÍNH TRỊ CHO SINH VIÊN VIỆT NAM HIỆN NAY

TA THÙY DƯƠNG*

Ngày nhận bài: 31/03/2017; ngày sửa chữa: 17/04/2017; ngày duyệt đăng: 19/04/2017.

Abstract: Raising political awareness for students is an important task to train revolutionary generation. In the article, author mentions concept of political awareness and points out nature, role and contents of political awareness for students with aim to train high quality human resources to meet requirements of industrialisation and international integration.

Keywords: Political awareness, education.

1. Đặt vấn đề

Thế hệ thanh niên Việt Nam nói chung và sinh viên (SV) nói riêng là một thành phần quan trọng của xã hội. Dưới sự lãnh đạo của Đảng, lực lượng này đã và đang có những đóng góp quan trọng vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Tuy nhiên, bên cạnh đó, vẫn còn một bộ phận SV chưa phát huy hết vai trò, khả năng của mình, giảm sút niềm tin dẫn đến ý thức chính trị (YTCT) lệch lạc, bản lĩnh chính trị không vững vàng. Do vậy, việc giúp SV hiểu rõ về YTCT và vai trò của công tác giáo dục YTCT hiện nay là rất cần thiết; là căn cứ quan trọng để đưa ra giải pháp nâng cao bản lĩnh chính trị cho các em.

2. Nội dung

2.1. Một số nét về YTCT. Có thể hiểu: Chính trị là mối quan hệ giữa các giai cấp, dân tộc và quốc gia. Cốt lõi của các mối quan hệ đó là vấn đề về nhà nước. Chính trị gồm 3 lĩnh vực cơ bản: ý thức, tổ chức và thực tiễn chính trị.

YTCT là một hình thái ý thức xã hội xuất hiện trong xã hội có giai cấp và nhà nước. Nó phản ánh các mối quan hệ chính trị, KT-XH giữa các giai cấp, dân tộc và quốc gia, cũng như thái độ của các giai cấp đối với quyền lực nhà nước. Đặc trưng của YTCT thể hiện trực tiếp và tập trung nhất lợi ích giai cấp.

Yếu tố cốt lõi của YTCT là những hiểu biết, nhận thức của một giai cấp về vị trí, đường lối, chiến lược, sách lược, nhiệm vụ trong sự phát triển của lịch sử. YTCT còn thể hiện ở sự nhận thức được nhu cầu, lợi ích chính trị. Với tính chất là một bộ phận của kiến trúc thượng tầng, YTCT là sự phản ánh quan hệ lợi ích kinh tế giữa các giai cấp, tập đoàn xã hội trên cơ sở thực tiễn hay đời sống chính trị nhất định; là một hình thái ý thức xã hội, chịu sự chi phối của tồn tại xã hội và sự tác động của các hình thái ý thức xã hội khác.

YTCT về bản chất, là sự biểu hiện cô đọng lợi ích kinh tế của giai cấp này hoặc giai cấp khác. Do đó, YTCT của giai cấp thống trị về kinh tế là ý thức, tư tưởng thống trị trong xã hội. Do nắm được cơ sở kinh tế, giai cấp thống trị giữ vai trò lãnh đạo kiến trúc thượng tầng, trong đó quan trọng nhất là bộ máy và sử dụng quyền lực nhà nước để thống trị xã hội.

Với tính chất là một bộ phận của kiến trúc thượng tầng, YTCT phản ánh cơ sở hạ tầng và thực tiễn chính trị của một xã hội nhất định. Là một hình thái thuộc phạm trù ý thức xã hội - YTCT bị chi phối bởi các yếu tố, quy luật ý thức xã hội nói chung, nhất là khi xem xét trong mối quan hệ với tồn tại xã hội. Tồn tại xã hội nào thì ý thức xã hội ấy, thực tiễn nào thì YTCT ấy. Chính tồn tại xã hội, đời sống chính trị (bao gồm các sự kiện, tình huống và quá trình chính trị) là yếu tố quyết định YTCT.

Cũng như các hình thái ý thức xã hội khác, YTCT không hoàn toàn thụ động mà có tính độc lập tương đối. Nó cũng có tính lạc hậu; tính có thể vượt trước, tính kế thừa trong sự phát triển; có sự tác động qua lại với các hình thái ý thức xã hội khác như: ý thức pháp quyền, ý thức đạo đức, ý thức thẩm mỹ, ý thức tôn giáo,... YTCT giữ vai trò chi phối đối với sự hình thành ý thức chung và có sự tác động trở lại mạnh mẽ đến chính trị.

Trong tính tổng thể của ý thức xã hội, YTCT có tầm quan trọng đặc biệt, quyết định đến xu hướng và bản chất của các hình thái ý thức xã hội khác vì đó là hình thái gắn bó chặt chẽ nhất với cơ sở kinh tế.

YTCT có vai trò rất quan trọng đến sự phát triển của xã hội. Học thuyết chính trị phản ánh đúng hoặc không hiện thực khách quan sẽ có tác dụng thúc đẩy hoặc kìm hãm lịch sử. Chủ nghĩa Mác - Lênin là hệ tư tưởng của giai cấp công nhân, giai cấp cách mạng

* Trường Cao đẳng nghề cơ điện Hà Nội

nhất trong lịch sử, là ngọn cờ giải phóng của quần chúng bị áp bức, bóc lột. Nó đối lập với hệ tư tưởng tư sản - hệ tư tưởng bảo vệ lợi ích của giai cấp tư sản và chế độ người bóc lột người. Trong điều kiện xã hội ngày nay, cuộc đấu tranh giai cấp vẫn đang tiếp tục diễn ra, đòi hỏi phải nâng cao vai trò hệ tư tưởng xã hội chủ nghĩa nói chung, hệ tư tưởng chính trị xã hội chủ nghĩa nói riêng.

2.2. Bản chất của việc giáo dục YTCT cho SV trong giai đoạn hiện nay. Các nhà kinh điển của chủ nghĩa Mác - Lênin đặc biệt quan tâm đến thế hệ trẻ, đánh giá cao vai trò, vị trí của họ trong sự nghiệp cách mạng. C.Mác cho rằng thanh niên là cội nguồn sức sống của dân tộc. Ông đánh giá cao vai trò của giai cấp công nhân và cho rằng, đây là nguồn bổ sung quan trọng để giai cấp vô sản được hình thành với tư cách là một giai cấp thực sự. Ph.Ăngghen đề xuất tư tưởng: thanh niên không thể đứng ngoài chính trị. Phát triển sáng tạo các luận điểm của C.Mác và Ph.Ăngghen trong điều kiện lịch sử mới, V.I.Lênin đã coi thanh niên là nguồn lực chiến đấu của cách mạng, Người cho rằng: người ta quan sát thấy ở thanh niên một khát vọng lớn, không gì kìm hãm được lí tưởng của dân chủ và chủ nghĩa xã hội. Công việc xây dựng và phát triển xã hội mới văn minh và hiện đại phải thuộc về thế hệ trẻ. Theo Người, nhiệm vụ xây dựng xã hội cộng sản chủ nghĩa chính là của thanh niên.

Thấy rõ vị trí, vai trò to lớn của thanh niên, các nhà sáng lập chủ nghĩa Mác - Lênin đã chú ý nhiều đến nhiệm vụ giáo dục thanh niên, coi đó là biện pháp hàng đầu để đào tạo con người mới với tư cách là chủ thể sáng tạo, có ý thức của xã hội mới - xã hội chủ nghĩa và cộng sản chủ nghĩa. C.Mác khẳng định: *"Nhưng dù sao thì bộ phận giác ngộ nhất trong giai cấp công nhân cũng nhận thức rất rõ tương lai của giai cấp họ, do đó tương lai của cả loài người hoàn toàn phụ thuộc vào việc giáo dục thế hệ công nhân đang lớn lên"*. Quan điểm của C.Mác và Ph.Ăngghen, V.I.Lênin về vai trò của tuổi trẻ, về giáo dục thế hệ trẻ là yếu tố rất quan trọng trong việc hình thành quan điểm của Hồ Chí Minh về chăm lo bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau. Chủ tịch Hồ Chí Minh cũng nhận định, Thanh niên là chủ nhân tương lai của nước nhà, nước nhà thịnh hay suy, yếu hay mạnh, phần lớn là do thanh niên. Trong *Dịch vụ* để lại, Người đã căn dặn: bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và cần thiết.

Ngày nay, đất nước ta đang đẩy mạnh công cuộc đổi mới, xây dựng đất nước giàu mạnh, thu hẹp khoảng

cách so với các nước trong khu vực và trên thế giới. Với vai trò tiên phong trong sự nghiệp CNH, HĐH đất nước, thanh niên, đặc biệt là thanh niên tri thức - một trong những nhân tố quyết định sự thành bại của sự nghiệp đó. Để hoàn thành sứ mệnh này, đòi hỏi thanh niên phải có bản lĩnh, trình độ, hoài bão và có lí tưởng cách mạng, tuyệt đối trung thành với đường lối lãnh đạo của Đảng, con đường đi lên chủ nghĩa xã hội, công cuộc đổi mới mà nhân dân ta đang thực hiện.

Giáo dục là một hiện tượng xã hội, là quá trình tác động có mục đích, có kế hoạch, ảnh hưởng trực tiếp đến con người, đến sự hình thành và phát triển tâm lí, ý thức, nhân cách. Trong xã hội có giai cấp, giáo dục mang tính giai cấp. Tính giai cấp của giáo dục được thể hiện rõ trong mục tiêu, nội dung, chương trình nhằm tạo ra lớp người có những phẩm chất, năng lực cần thiết; thể hiện rất đa dạng trong nền giáo dục của mỗi quốc gia, dân tộc, chế độ chính trị khác nhau.

Đại hội IX của Đảng ta chỉ rõ, Đảng và nhân dân quyết tâm xây dựng đất nước Việt Nam theo con đường xã hội chủ nghĩa trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Giáo dục YTCT là một bộ phận trong công tác tư tưởng của Đảng, vì vậy vấn đề cốt yếu nhất trong giáo dục YTCT là lí tưởng xã hội chủ nghĩa, xây dựng con người Việt Nam mới có nhân cách cao đẹp, sống nhân văn, nhân ái, có ý thức xây dựng và bảo vệ Đảng, nhà nước, chế độ chính trị, đấu tranh cho lợi ích của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và cả dân tộc.

Trong giai đoạn hiện nay - giai đoạn đất nước mở cửa, hội nhập, giao lưu quốc tế, khoa học - công nghệ phát triển như vũ bão và sự «bùng nổ» thông tin đang tác động mạnh đến đời sống tinh thần của nhân dân ta nói chung và SV nói riêng. Ngoài việc tạo ra những thuận lợi để phát huy nội lực, đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước, có nhiều luồng tư tưởng, lối sống, văn hóa khác nhau của các thế lực thù địch tràn vào nhằm thực hiện chiến lược "diễn biến hòa bình", "bạo loạn lật đổ". Tình hình đó đã tác động đến nhận thức, tư tưởng, tình cảm, trách nhiệm của SV và cũng là một thử thách mới đối với sự nghiệp cách mạng của Đảng. Vì vậy, bên cạnh việc giáo dục những tri thức chuyên môn để đáp ứng đòi hỏi của sự nghiệp CNH, HĐH và thị trường lao động của nền kinh tế thị trường, kinh tế tri thức và cách mạng nước ta, SV cần được tăng cường giáo dục về phẩm chất chính trị - tư tưởng, đạo đức, lối sống, đặc biệt là giáo dục YTCT.

2.3. Nội dung của công tác giáo dục YTCT cho SV trong giai đoạn hiện nay: - Giáo dục thể

giới quan, nhân sinh quan khoa học, cách mạng cho SV, tạo cho các em niềm tin vào sự lãnh đạo của Đảng, kiên định đi theo con đường mà Đảng, Bác Hồ và nhân dân ta đã lựa chọn là độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội để xác định phương hướng lập thân, lập nghiệp. Nhận thức đó sẽ biến thành tình cảm, niềm tin, ý chí định hướng cho hoạt động, cho sự phấn đấu của mỗi SV, tạo ra động lực, khả năng để hiện thực hóa lí tưởng đó cũng như điều chỉnh hành vi cho phù hợp với chuẩn mực xã hội, góp phần vào thắng lợi của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc; - Giáo dục cho SV ý chí tự lực, tự cường, tự tin vượt qua mọi khó khăn. Trong nền kinh tế thị trường, mở cửa, hội nhập kinh tế quốc tế, “bùng nổ” thông tin như ngày nay, việc giáo dục YTCT cho SV còn giúp các em biết chọn lựa, tiếp thu những tinh hoa văn hóa, chống lại âm mưu phá hoại, chia rẽ, lôi kéo của thế lực thù địch, cám dỗ vật chất và các tệ nạn xã hội khác, không bị thế lực thù địch lôi kéo, lợi dụng vào hoạt động chống phá sự nghiệp cách mạng. Qua đó, SV cũng nêu cao tinh thần đấu tranh, lên án và phê phán những luận điệu sai trái, chống lại âm mưu của các thế lực thù địch;

- Giáo dục các giá trị tư tưởng, đạo đức, lối sống cho SV. Xét về chiều sâu, bản chất nhân văn, chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh chính là khoa học làm người, góp phần hình thành tư tưởng, đạo đức, lối sống mới tiến bộ của con người. Đối với mỗi SV, bên cạnh trình độ chuyên môn, để thích ứng với sự phát triển của thời đại, cần có đạo đức trong sáng, lối sống lành mạnh, trung thực, nhân cách cao đẹp, phải “vừa hồng, vừa chuyên, vừa có đức, vừa có tài”. Có như vậy, họ mới trở thành những người có ích cho xã hội, góp phần vào sự nghiệp xây dựng thành công chế độ xã hội chủ nghĩa.

2.4. Một số giải pháp giáo dục YTCT cho SV trong giai đoạn hiện nay

2.4.1. Đổi mới về nội dung, phương pháp dạy học các môn chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh. Khi tiến hành đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy các môn lí luận, cần đổi mới một cách đồng bộ và toàn diện. **Đổi mới về nội dung:** cần gắn với nhu cầu thực tiễn, đảm bảo tính khoa học, hệ thống, có sự thống nhất giữa lí luận và thực tiễn. Có như vậy, môn học mới mang tính ứng dụng cao và thu hút người học. **Đổi mới về phương pháp dạy học** cần thực hiện theo yêu cầu liên hệ với thực tiễn, học ở nhà trường kết hợp với các cơ sở sử dụng lao động để thực hành. Đổi mới phương pháp dạy học cần biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo.

2.4.2. Nâng cao trình độ cho đội ngũ giảng viên (GV) các môn khoa học Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh. Với vai trò là chủ thể trực tiếp trong quá trình giảng dạy, GV là một trong những yếu tố quyết định đến chất lượng và hiệu quả của quá trình dạy học các môn khoa học Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh, giáo dục YTCT cho SV. Đội ngũ GV cần có trình độ chuyên môn vững vàng, phương pháp truyền đạt hiệu quả, thu hút người học, có phẩm chất đạo đức tốt, là tấm gương cho học trò noi theo. Do vậy, GV cần thường xuyên nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ để đáp ứng các yêu cầu ngày càng cao của ngành giáo dục.

2.4.3. Đầu tư trang thiết bị và các phương tiện dạy học. Để nâng cao chất lượng dạy và học, các nhà trường cần tạo mọi điều kiện về cơ sở vật chất, trang thiết bị cần thiết. Chẳng hạn như: cần xây dựng thư viện có đầy đủ giáo trình và tài liệu tham khảo đáp ứng nhu cầu của người học, hỗ trợ tối đa quá trình học tập và nghiên cứu của SV; ưu tiên xây dựng kí túc xá, phòng ăn, phòng học, trang bị đầy đủ các thiết bị nghe nhìn... đáp ứng nhu cầu học tập và rèn luyện của các em.

2.4.4. Nâng cao tính tự giáo dục cho mỗi SV. SV với tư cách là chủ thể của quá trình nhận thức sẽ lĩnh hội những giá trị trong nội dung giáo dục, biến nó thành nguyên tắc định hướng chi phối suy nghĩ và hành động của bản thân sao cho phù hợp với yêu cầu của thực tiễn. Tự giáo dục hay nói cách khác là việc biến “quá trình giáo dục thành quá trình tự giáo dục” là khâu quan trọng, có tính quyết định đến hiệu quả của quá trình giáo dục nói chung, giáo dục ý thức chính trị nói riêng. Đây là biện pháp quan trọng ảnh hưởng đến phẩm chất đạo đức, lối sống của SV. Vì vậy, cần tạo cho SV có thói quen trong việc tự rèn luyện bản thân và tích cực thực hiện các hoạt động do nhà trường, Đoàn Thanh niên, Hội SV tổ chức. Trên cơ sở đó, giúp SV hình thành bản lĩnh chính trị vững vàng, lí tưởng sống cao đẹp.

2.4.5. Nâng cao vai trò của Đảng và các tổ chức chính trị trong nhà trường. Tổ chức Đảng trong nhà trường có vai trò rất quan trọng trong việc giáo dục YTCT cho SV. Do vậy, trong giáo dục YTCT cho SV, cần tổ chức và hoàn thiện hệ thống bộ máy các tổ chức chính trị, đoàn thể để đảm trách công tác tư tưởng trong nhà trường. Phòng Công tác học sinh - SV, Đoàn Thanh niên, Hội SV dưới sự lãnh đạo của Đảng bộ khi tổ chức các hoạt động phong trào, cần có

(Xem tiếp trang 131)

của Đảng, nhà nước, của ngành, địa phương; nắm được tình hình trong và ngoài nước có liên quan đến nhiệm vụ năm học, khóa học, đáp ứng yêu cầu giáo dục tư tưởng nhanh, kịp thời. Các hoạt động này được tiến hành kết hợp với tổ chức các hoạt động chính trị, xã hội, hội thảo, nói chuyện chuyên đề. Giáo dục ngoại khóa của nhà trường giúp SV nắm được sâu sắc các quan điểm, sự kiện chính trị trong và ngoài nước. Từ đó, SV xác định được phương hướng của bản thân, nâng cao hiểu biết và kỹ năng thực hành chính trị.

- Giáo dục thông qua các hoạt động đoàn thể mà SV tham gia. Hiện nay, chủ yếu SV tham gia các tổ chức Đoàn Thanh niên, Hội SV trong các trường đại học và cao đẳng. Mọi sinh hoạt, hoạt động của Đoàn Thanh niên và Hội SV đều nhằm giáo dục, nâng cao nhận thức chính trị cho SV; tổ chức các hoạt động cho SV hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị, tích cực tham gia xây dựng nhà nước, thực hiện thắng lợi các đường lối chủ trương của Đảng. Đoàn Thanh niên trong trường học còn là nơi giáo dục cho đoàn viên thể hiện được tính tiên phong gương mẫu, tích cực trong hoạt động chính trị. Thông qua việc tuyên truyền và vận động, thuyết phục, tổ chức các hoạt động chính trị xã hội, Đoàn Thanh niên và Hội SV tác động mạnh mẽ tới việc hình thành tình cảm, niềm tin, lí tưởng, nghĩa vụ, trách nhiệm, bản lĩnh và năng lực hoạt động chính trị của SV.

Giáo dục ý thức chính trị...

(Tiếp theo trang 134)

kế hoạch cụ thể, xác định mục tiêu rõ ràng và có phương pháp làm việc khoa học, phù hợp với nhu cầu thực tiễn. Có như vậy mới làm tốt công tác giáo dục YTCT cho SV trong giai đoạn hiện nay.

3. Kết luận

Trong giai đoạn hiện nay, vấn đề giáo dục, nâng cao YTCT của SV trong các trường cao đẳng, đại học có một ý nghĩa rất lớn. Giáo dục YTCT không chỉ tạo động lực cho SV, mà còn tạo động lực cho toàn xã hội, đưa sự nghiệp đổi mới của Đảng đi đến thắng lợi cuối cùng. Vì vậy, trong Văn Kiện Đại hội X, Đảng ta tiếp tục khẳng định đối với thế hệ trẻ, thường xuyên giáo dục chính trị, truyền thống, lí tưởng đạo đức và lối sống; tạo điều kiện học tập, lao động, giải trí, phát triển thể lực, trí tuệ. Phải đưa cuộc vận động

Giáo dục ý thức chính trị trong nhà trường gồm phức hợp các nội dung và hình thức tổ chức, biện pháp phong phú và sinh động để tiến hành, kể cả hoạt động giáo dục trong nhà trường qua các phương tiện như: phát thanh, truyền hình, qua mạng,...

3. Kết luận

Trong giai đoạn hiện nay, vấn đề giáo dục, nâng cao ý thức chính trị của SV trong các trường đại học, cao đẳng có ý nghĩa rất lớn. Giáo dục ý thức chính trị cho SV không chỉ tạo động lực cho toàn xã hội, sớm đưa sự nghiệp đổi mới của Đảng đi đến thắng lợi cuối cùng. Do đó, cần đưa cuộc vận động và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh trở thành việc làm thường xuyên trong toàn xã hội nói chung và cho SV nói riêng chứ không chỉ mang tính hình thức. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Thành Duy (2002). *Tư tưởng Hồ Chí Minh với sự nghiệp xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] Đoàn Nam Đàn (2002). *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục thanh niên*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [3] Đặng Xuân Kỳ (chủ biên, 2005). *Tư tưởng Hồ Chí Minh phát triển văn hóa con người*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [4] Phạm Đình Nghiệp (2000). *Giáo dục tư tưởng cách mạng cho thế hệ trẻ Việt Nam trong tình hình mới*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [5] Trần Quy Nhơn (2004). *Tư tưởng Hồ Chí Minh về vai trò thanh niên trong cách mạng Việt Nam*. NXB Thanh niên.

và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh trở thành việc làm thường xuyên trong toàn xã hội nói chung và trong học sinh, SV nói riêng chứ không chỉ mang tính hình thức. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Thành Duy (2002). *Tư tưởng Hồ Chí Minh với sự nghiệp xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [2] Đoàn Nam Đàn (2002). *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục Thanh niên*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [3] Đặng Xuân Kỳ (chủ biên, 2005). *Tư tưởng Hồ Chí Minh phát triển văn hóa con người*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [4] Phạm Đình Nghiệp (2000). *Giáo dục tư tưởng cách mạng cho thế hệ trẻ Việt Nam trong tình hình mới*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [5] Trần Quy Nhơn (2004). *Tư tưởng Hồ Chí Minh về vai trò thanh niên trong cách mạng Việt Nam*. NXB Thanh niên.